

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Антон ЗАЛІЗНЯК 1989 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2011 році Уманський національний університет садівництва за спеціальністю «Садово-паркове господарство», працює на посаді молодшого наукового співробітника відділу декоративних і плодових рослин Національного дендрологічного парку "Софіївка" НАН України, м. Умань, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Садово-паркове господарство».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, від 28.05.2026 р. № 01-05/64, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Валентина ПОЛЩУКА, доктора сільськогосподарських наук, професора, члена-кореспондента НААН України, професора кафедри садово-паркового господарства, Уманський національний університет.

Рецензентів – Світлани АДАМЕНКО, кандидата біологічних наук, доцента, завідувача кафедри лісового господарства, Уманський національний університет;

Ірини ПУШКИ, кандидата сільськогосподарських наук, доцента, доцента кафедри садово-паркового господарства, Уманський національний університет;

Офіційних опонентів – Сергія КОВАЛЕВСЬКОГО, доктора сільськогосподарських наук, професора, професора кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції, Національний університет біоресурсів і природокористування України;

Ярослава ФУЧИЛА, доктора сільськогосподарських наук, професора, головного наукового співробітника лабораторії селекції і технологій вирощування біоенергетичних культур, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України;

на засіданні 21 липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство Антону ЗАЛІЗНЯКУ на підставі публічного захисту дисертації «Біолого-екологічні особливості представників внутрішньовидового різноманіття ліщини горіхової (*Corylus colurna* L.) та перспективи їх використання в садово-парковому господарстві Правобережного Лісостепу України» за спеціальністю 206 Садово-паркове господарство.

Дисертацію виконано в Уманському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Умань.

Науковий керівник – Олександр БАЛАБАК, доктор сільськогосподарських наук, професор, Уманський національний університет, професор кафедри екології та безпеки життєдіяльності.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувач має 13 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 – статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у виданні, що індексується в базі даних Scopus, 7 тез доповідей у матеріалах міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій, 2 патенти України на корисну модель.

Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами):

1. Залізняк А. М., Балабак О. А. Еколого-біологічні особливості насінневого розмноження ліщини горіхової (*Corylus Colurna L.*) в умовах Правобережного Лісостепу України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2024. Вип. 105. Ч. 1: Сільськогосподарські та технічні науки. С. 278-286. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-1-278-286

2. Балабак О. А., Залізняк А. М. Еколого-біологічні особливості розмноження форм ліщини горіхової (*Corylus colurna L.*) стебловими живцями. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2025. Вип. 107. Ч. 1. С. 100–108. DOI: 10.32782/2415-8240-2025-107-1-100-108

3. Балабак О. А., Залізняк А. М. Прояв анатомічних змін в листках представників роду *Corylus L.*, як індикатор адаптації до різних екологічних умов зростання / О. А. Балабак, А. М. Залізняк // *Агробіологія*. – 2025. – № 2. – С. 268–275. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9270-2025-199-2-268-275>

4. Olha Nikitina, Olha Vasylenko, Alla Balabak, Oleksandr Balabak, Natalia Hnatiuk, Ihor Hurskyi, Viktoriia Ketskalo, Iryna Rassadina, Mariia Khimich, Anton Zalizniak. Ecological and Agrochemical Evaluation of Continuous Mineral Fertilizer Usage in Field Crop Rotation. *Journal of Ecological Engineering* 2024, 25(11), 124–133. DOI: <https://doi.org/10.12911/22998993/192675>

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Сергій КОВАЛЕВСЬКИЙ, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції, Національний університет біоресурсів і природокористування України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Рід Ліщина не може бути «...важливим елементом широколистяних та хвойно-широколистяних лісів», а рослини цього роду можуть.

2. Сполучення «...головних парковоутворюючих порід...» не використовується в садово-парковому господарстві. Головні лісотвірні види – це лісівнича термінологія. А «порода» це атавізм російської мови, який не має наукового змісту і не припустимо використовувати в наукових роботах !

3. Одним із завдань роботи зазначено «...розробка методології створення нових форм і сортів», але ні в науковій новизні, ні в практичному значенні роботи про це нічого не вказано.

4. На рисунках 1.1 -1.6, які представлені у вигляді колажу, доречно було б вказувати конкретно, які саме внутрішньовидові форми представлені.

5. У роботі наведені кліматичні показники Умані, які не є відображенням ситуації в Правобережному Лісостепу України і цікаві у порівнянні з умовами природного ареалу ліщини горіхової, а не самі по собі.

6. Висновки до першого і другого розділу роботи не є висновками, а – коротким змістом розділу.

7. Не зовсім зрозуміло, з якою метою проводилися дослідження насіннєвого розмноження, оскільки культивари повинні розмножуватись лише вегетативно, бо тільки тоді вони зберігають материнські морфологічні ознаки і мають юридичне право носити свою назву. Насіннєве розмноження підпадає під розщеплення за законами Менделя і не гарантує 100-відсоткове збереження ознак.

8. Дослідження підрозділу 4.2. «Фенологічні особливості та комплексна оцінка декоративності формового різноманіття *Corylus colurna* L.» присвячені не тим об'єктам, які вказані у назві роботи. Його зміст не розкриває тему дисертаційних досліджень

9. На початку роботи анонсувалось використання декількох методик оцінки декоративності, але в розділі 4 використані зовсім інші.

10. У роботі відсутні дослідження перспектив використання представників роду ліщина в садово-парковому господарстві. Такий напрям передбачав би аналіз існуючого використання і ті напрями, де рослини внутрішньовидових таксонів не використовуються, але можуть найти застосування.

11. У списку використаних джерел часто прізвища авторів написані російською мовою, а назви робіт у перекладі українською.

12. У роботі простежується не вірне тлумачення і вживання автором термінів «вид», «порода», «сорт», «культивар», «квітування», «цвітіння», «інтродукція».

13. Не коректно у наукових працях результати досліджень, які проводилися лише в одному географічному пункті (м. Умань), кліматичні умови якого не відображають всю мінливість таких показників трансформувати на всю територію Правобережного Лісостепу.

Ярослав ФУЧИЛО, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії селекції і технологій вирощування біоенергетичних культур, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. На стор. 1 дисертації двічі продубльовано напис «Міністерство освіти і науки України Уманський національний університет».
2. На стор. 15 «Об'єкт дослідження – біологічні та екологічні особливості нових і перспективних форм ліщини горіхової ...», а «Предмет дослідження – нові і перспективні до впровадження у садово-паркове господарство форми ліщини горіхової». Тобто вказується, що предмет дослідження не є частиною об'єкта, а навпаки.
3. У підписі до рисунка на стор. 27 вжито вираз «ареал поширення», що є тавтологією оскільки слово ареал само по собі означає «область поширення».
4. Висновки до розділів роботи у більшості за стилем більше схожі на анотації.
5. На стор. 37 два рази наведені 5 одних і тих же культиварів, які є предметом досліджень.
6. Патенти на корисну модель, наведені на стор. 81-82 у вигляді рисунків, доцільно було б перенести у додатки.
7. Підпідрозділ на стор. 110 «Щеплення, аблакування та розмноження...» названо не коректно оскільки «аблакування» – це один із способів щеплення.
8. Вказана у списку літератури під № 31 монографія Іванової З. Я. видана не українською, а російською мовою і містить не 48, а 236 сторінок. Те ж стосується також деяких інших літературних джерел.
9. По тексту роботи трапляються окремі стилістичні та граматичні помилки і невдалі вирази.

Світлана АДАМЕНКО, рецензент, кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри лісового господарства, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У списку використаних джерел наукової літератури згадуються застарілі джерела.
2. В роботі відсутній порівняльний аналіз морфологічних характеристик отриманого садивного матеріалу форм ліщини горіхової з стандартами на саджанці товарних гатунків.
3. В роботі при описі світлин доцільно більш чітко вказувати на них посилання, що дасть можливість деталізувати використання результатів досліджень.
4. Другий розділ переобтяжений описом ґрунтово-кліматичних умов регіону досліджень, разом з тим деякі схеми дослідів вказані безпосередньо в експериментальних розділах.
5. В експериментальних розділах трапляються недостатньо аргументовані повторення інформації, що збільшує її загальний обсяг.
6. Таблиці у дисертації перевантажені цифровим матеріалом, а відповідно важко сприймаються, тому представлені результати, для кращого сприйняття, бажано було б надати графічно.

7. В розділі, де вказано особливості насіннєвого розмноження форм ліщини горіхової варто було б більш чітко вказати на можливості і перспективи використання отриманого садивного матеріалу.

9. Результати розмноження форм ліщини горіхової стебловими живцями доцільно було б доповнити способами дорощування даного садивного матеріалу.

10. Висновки дисертації науково обґрунтовано, але деякі з них дуже переобтяжені саме методикою проведення досліджень.

Ірина ПУШКА, рецензент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри садово-паркового господарства, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У першому розділі варто було докладніше висвітлити досвід використання *Corylus colurna* L. у садово-парковому будівництві та озелененні Європи та Америки, їх відношення до біотичних та абіотичних факторів на основі аналізу наукових літературних джерел за останні п'ять років.

2. У роботі багато уваги приділено декоративним якостям видів *Corylus colurna* L., однак у огляді літератури відсутнє згадування про оцінку декоративності видів зарубіжними авторами.

3. На нашу думку, у підрозділі 2.2. досліджуючи кліматичні умови автору слід описати та проаналізувати умови 2022-2025 рр. по кожному року окремо, а вже потім, порівнювати їх з середньобагаторічними. Ці таблиці доцільно зробити у одному форматі.

4. У розділ 2.3 «Методика досліджень» варто перенести описи методик, за якими проводили дослідження з інших розділів дисертаційної роботи.

5. У розділі 3.1 «Насіннєве розмноження...» опису методики та огляду літературних джерел присвячено сім сторінок (з 76 по 82 стор.) На нашу думку у результатах дослідження дана інформація зайва. За бажанням автор може перенести її у інші розділи, де вона буде більш доречною.

6. У 4 розділі дисертаційної роботи потребує уточнення інформація про критерії та показники обрахунків рівня екологічного навантаження.

7. На нашу думку дискусійним питанням є використання тегів на кшталт розробка методології розмноження та впровадження у садово-паркове господарство. Пропонуємо замінити дані твердження на: «Удосконалення агротехнічних прийомів вирощування» та «Рекомендації для використання в озелененні».

8. Низка тверджень в меті, завданнях, висновках та рекомендаціях досліджень потребують уточнень.

9. На нашу думку для широкого впровадження ліщини горіхової в озеленення автору варто було представити візуалізації регулярних та ландшафтних композицій з використанням *Corylus colurna* L. у поєднанні з іншими рослинами.

10. На нашу думку варто доповнити список використаної літератури науковими джерелами за останні 5 років, відповідно встановлених вимог.

11. У тексті дисертаційної роботи зустрічаються орфографічні та стилістичні помилки.

Валентин ПОЛІЩУК, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН України, професор кафедри садово-паркового господарства, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Олександр БАЛАБАК, науковий керівник, доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри екології та безпеки життєдіяльності, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Антону ЗАЛІЗНЯКУ ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 206 Садово-паркове господарство.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Валентин ПОЛІЩУК